

Studerandes utgifter

En kartläggning av högskolestuderandes
månadsutgifter

Rapport från CSN

Studerandes utgifter –

En kartläggning av högskolestuderandes
månadsutgifter

BESLUT

Datum
2010-12-06
Ett datum

Beteckning
Dnr 2010-2189-8936
Er beteckning

Rapporten Studerandes utgifter – en kartläggning av högskolestuderandes månadsutgifter har författats vid CSN:s utvärderings- och statistikenhet. Rapporten föredrogs för CSN:s ledningsgrupp den 29 november 2010.

Beslut om publicering av rapporten har fattats av ställföreträdande generaldirektören Ann-Sofie Löth efter föredragning av Magnus Forss

Ann-Sofie Löth

Magnus Forss

Sammanfattning

Ett av de viktigaste resultaten från CSN:s undersökning om studerandes utgifter är att utgifterna skiljer sig mycket mellan olika studerandegrupper. Detta beror till stor del på att studerandegruppen är heterogen. Skiljelinjerna går dels mellan äldre och yngre studerande, dels mellan studerande som har barn och studerande utan barn. En annan skiljelinje, om än inte lika framträdande, går mellan ensamstående och sammanboende.

Boendet är den största utgiften för alla studerande i undersökningen. Boendets andel av månadsutgifterna varierar mellan 27 och 37 procent i de grupper som har eget boende. Sammanboende utan barn står för den lägsta andelen och ensamstående med barn den högsta. Efter boendet kommer livsmedel för alla utom dem som bor tillsammans med sina föräldrar. Studerande som bor hemma hos sina föräldrar har klart minst utgifter och är också den grupp som oftast avstår från att ta studielån.

Ensamstående med barn har större utgifter för boendet och för övriga lån än sammanboende med barn. De som är ensamstående nyttjar i högre grad studielån och tilläggs lån, och de har den lägsta andelen som redovisar inkomster från arbete. Något som inte tidigare har varit känt är att ensamstående med barn i betydligt högre grad än andra grupper redovisar att de använder sig av banklån, sms-lån eller liknande för sitt uppehälle under studietiden.

För de studerande som har barn är boendekostnaden betydligt högre än de budgetexempel från Studiesociala kommittén, SFS och Swedbank som används som jämförelse. En förklaring är att typbudgetarna i många fall inriktas mot yngre ensamstående studerande och att boendekostnaden ofta beräknas på att den studerande bor i studentbostad. I denna undersökning bor hälften av de ensamstående utan barn och 20 procent av de sammanboende utan barn i studentbostad. Bland dem som har barn bor endast ett fåtal i studentbostad.

Mat, sparande, kläder och kurslitteratur är de saker som de studerande främst nämner att de skulle använda pengarna till om de fick 1 000 kronor mer i månaden. Även avkoppling i form av nöjen och fritid kommer högt upp på önskelistan.

Ytterligare en slutsats av undersökningen är att utgifterna givetvis bestäms av de ekonomiska ramarna. Eftersom undersökningen vänder sig till studerande som ägnar sig åt heltidsstudier med studiemedel, är det naturligt att detta avspeglas i storleken på månadsutgifterna. De respondenter som bor tillsammans med sina föräldrar redovisar exempelvis mindre utgifter och studerar oftare utan studielån. Ensamstående i övrigt redovisar utgifter ungefär i paritet med studiemedelnivån. Studerande med barn, såväl ensamstående som sammanboende, redovisar däremot utgifter som ligger betydligt över studiemedelnivån, även om tilläggs lån och tilläggsbidrag inkluderas.

Innehåll

SAMMANFATTNING	3
INNEHÅLL	5
1 INLEDNING	7
1.1 SYFTE.....	7
1.2 AVGRÄNSNING	7
1.3 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT.....	7
1.4 URVAL OCH SVARFREKVENNS.....	8
1.5 RESULTATENS REPRESENTATIVITET – BORTFALLSANALYS OCH VIKTNING.....	8
1.6 RESULTATENS TILLFÖRLITLIGHET	9
2 STUDIEMEDLENS STORLEK OCH TILLRÄCKLIGHET	9
2.1 STUDIEMEDLENS STORLEK	9
2.2 NÅGRA UNDERSÖKNINGAR OM STUDIEMEDLENS TILLRÄCKLIGHET	10
3 DE STUDERANDES UTGIFTER	11
3.1 UTGIFTERNA ÖKAR MED STIGANDE ÅLDER.....	11
3.2 FAMILJESITUATIONEN HAR STOR INVERKAN PÅ UTGIFTERNA	12
3.3 BOENDE OCH MAT ÄR DE TYNGSTA UTGIFTSPOSTERNA	14
3.4 STUDERANDE MED BARN HAR MÅNADSUTGIFTER HÖGT ÖVER BUDGETEXEMPLEN	16
4 VAD 1 000 KRONOR MER I MÅNADEN SKULLE ANVÄNDAS TILL	18
4.1 LÖPANDE UTGIFTER STÖRSTA ANVÄNDNINGSSOMRÅDET	18
<i>Löpande utgifter</i>	18
<i>Icke-periodiska utgifter</i>	18
<i>Nöjen och fritid</i>	19
<i>Spara</i>	19
4.2 CITAT	20
5 ÖVRIGA SYNPUNKTER	21
6 SLUTSATSER	21
KÄLLOR	23
BILAGOR	1
BILAGA 1 UPPGIFTER OM KÖN ÅLDER SAMT ANDRA BAKGRUNDSDATA	
BILAGA 2 UPPGIFTER OM UTGIFTER OCH INKOMSTER	
BILAGA 3 ENKÄT	

1 Inledning

Debatten om villkoren för studerande och för studiemedlens storlek och utformning är ständigt pågående. Ofta hävdas det att studiemedlen inte täcker de studerandes utgifter och att situationen för de studerande därmed är svår. Trots att debatten har pågått under många år, har det aldrig närmare undersökts vilka utgifter de studerande har. I diskussionen används det i stället ofta så kallade typbudgetar, där tänkta kostnader jämförs med de studerandes intäkter. I dessa budgetexempel¹ används ofta Konsumentverkets beräkningar över skäliga levnadsomkostnader. Jämförelserna mellan intäkter och utgifter är därför ofta teoretiska. De budgetexempel som används är dessutom ofta inriktade på yngre, ensamstående studerande, trots att vi vet att studerandegruppen i dag är tämligen heterogen.

CSN har nu för första gången undersökt vilka utgifter de studerande faktiskt har. I en enkätundersökning riktad till heltidsstuderande med studiemedel har de studerandes egna uppgifter om sina utgifter hämtats in. Undersökningen ger därmed en ny dimension till debatten om de studerandes villkor och studiemedlens storlek. Nu kan det diskuteras vilka kostnader samhället bör täcka samtidigt som det finns en bättre kunskap om vilka utgifter de studerande faktiskt har.

1.1 Syfte

Det primära syftet med undersökningen är att empiriskt kartlägga de studerandes utgifter under studietiden.

1.2 Avgränsning

Undersökningen omfattar studerande som hade studiemedel för heltidsstudier vid en högskola eller ett universitet i Sverige under vårterminen 2010 och som då inte var nya studerande.² Av praktiska och ekonomiska skäl har ytterligare en avgränsning gjorts. För att vi skulle kunna göra en helt och hållet webbanpassad enkätundersökning, riktades urvalet mot heltidsstuderande som vid tiden för urvalet hade en e-postadress registrerad hos CSN. Alla studerande som någon gång har ansökt om studiemedel via elektronisk ansökan är registrerade. Det är för denna kategori som resultatet i undersökningen gäller. CSN hade en e-postadress till 56 procent av samtliga heltidsstuderande under vårterminen 2010.

Avgränsningen till personer med e-postadress hos CSN medför att män och yngre studerande har haft något större sannolikhet att komma med i urvalet i förhållande till deras representation i populationen. Andelen män var 47 procent bland dem som CSN hade e-postadress till jämfört med 40 procent i hela populationen. Andelen som var 24 år eller yngre var 58 procent jämfört med 53 procent bland alla heltidsstuderande med studiemedel vid högskola och universitet i Sverige.

1.3 Tillvägagångssätt

Webbenkäten skickades ut till ett slumpmässigt urval av studerande som motsvarade ovanstående kriterier. För att komma med i undersökningen skulle de även ha studerat under höstterminen 2009 för att ha minst en termins erfarenhet av att försörja sig med hjälp av studiemedel. Enkäten skickades ut den 6 april 2010 och därefter skickades det ut påminnelser den 14, 21 och 28 april. Insamlingen av enkätsvar pågick till och med den 6 maj 2010.

De studerande valdes ut genom ett stratifierat slumpmässigt urval fördelat på sex urvalsgrupper utifrån kön och ålder. Syftet var att säkerställa att de olika köns- och åldersgrupperna skulle få tillräcklig representation i undersökningen. Datamaterialet har bearbetats och analyserats i statistikprogrammet SPSS.

¹ Se exempelvis SOU 2009:28, SFS studentbudget och Swedbanks studentbudget.

² CSN valde att vända sig till studerande som inte läste sin första termin med studiemedel, eftersom det kan antas att de som har studerat ett tag har bättre kännedom om de faktiska genomsnittliga utgifterna.

1.4 Urval och svarsfrekvens

Urvalet gjordes utifrån en population på totalt 105 059 personer, som fördelade sig enligt följande:

Tabell 1.1 Urval, fördelat på kön och ålder

	Totalt antal	Urval	Antal svarande	Svarsfrekvens (%)
Kvinna 24 år eller yngre	33 667	400	202	50,5
Man 24 år eller yngre	27 041	400	157	39,3
Kvinna 25–34 år	20 760	400	201	50,3
Man 25–34 år	16 415	400	139	34,8
Kvinna 35 år eller äldre	5 517	400	172	43,0
Man 35 år eller äldre	1 659	400	138	34,5
Totalt	105 059	2 400	1 009	42,0

Efter periodens slut hade 1 077 studerande besvarat enkäten. Av dessa föll 68 svar bort på grund av att frågan om respondentens månadsutgifter var alltför ofullständigt besvarad. Detta ger en svarsfrekvens på 42 procent. Svarsfrekvensen skiftar dock mellan de olika urvalsgrupperna. Högst är svarsfrekvensen bland kvinnor i åldersgruppen 24 år eller yngre (50,5 procent) och lägst bland män i åldersgruppen 35 år eller äldre (34,5 procent).

Följande situationer kan tänkas vara orsaker till bortfallet:

- De tilltänkta respondenternas allmänna ovilja att besvara enkäter.
- Frågorna om inkomster och i synnerhet utgifter per månad kan ha upplevts svåra och tidskrävande att besvara. Detta gäller för alla respondenter men särskilt för studerande med familj eftersom inkomster och utgifter då delas av flera. Flera respondenter har gett uttryck för detta under övriga synpunkter i enkäten. Samtidigt finns det också respondenter som har skrivit att de uppskattade enkäten för att den var kort och att den gav tillfälle att överblicka den egna ekonomin.
- CSN hade ogiltiga e-postadresser till 49 av de tilltänkta respondenterna.

1.5 Resultatens representativitet – bortfallsanalys och viktning

Svarsfrekvensen i undersökningen är 42 procent. Det innebär att 58 procent inte har besvarat enkäten. Genom en bortfallsanalys kan det undersökas om resultaten är representativa för den population som har undersökts.

En bortfallsanalys kan göras på åtminstone tre olika sätt. Det första sättet är att analysera registerdata för dem som har deltagit i undersökningen respektive dem som inte deltagit. Avsikten är att fastställa om dessa grupper skiljer sig åt, exempelvis i ålders- eller könsfördelning. Om grupperna skiljer sig åt kan resultaten justeras genom viktning av de inkomna svaren. Viktningen görs utifrån hur hög andel av respektive grupp som har svarat i förhållande till hur hög andel respektive grupp är av samtliga studerande i undersökningen. Resultatet från undersökningen speglar då det resultat som det skulle ha blivit om alla tillfrågade hade besvarat enkäten.

Det andra sättet är att analysera hur respondenterna har svarat på enskilda frågor. Detta görs för att se om de som besvarade enkäten i ett tidigt skede har svarat på de enskilda frågorna på ett annat sätt än dem som besvarade enkäten sent.

Det tredje sättet är att genomföra exempelvis intervjuer med ett antal av dem som inte besvarade enkäten. Syftet med detta tillvägagångssätt är att se om deras svar skulle ha gett ett annat resultat.

I denna undersökning har bortfallsanalysen genomförts utifrån det befintliga registermaterialet samt det datamaterial som kom in via enkätundersökningen. Bortfallsanalysen visar att de olika studerandegrupperna har besvarat enkäten i olika stor utsträckning samtidigt som svaren på frågorna skiljer sig åt mellan grupperna. Detta, och det faktum att urvalet till den här undersökningen stratifierades, talar för att resultaten för mindre grupper bör viktas när de slås samman till större grupperingar. Resultatet har därför viktats utifrån kön, ålder och svarsbenägenhet.

Vidare har det gjorts en bortfallsanalys med utgångspunkt i tidpunkten då svaren kom in. Syftet med detta är att analysera om det är sannolikt att resultaten skulle ha blivit desamma även om fler hade valt att besvara enkäten. I praktiken har analysen gjorts genom att de inkomna enkätsvaren från de fem ekonomigrupperna delats upp i tre grupper: de som svarade på enkäten före den första påminnelsen, de som svarade efter den första påminnelsen och de som svarade efter den andra påminnelsen. En analys av hur de har besvarat frågorna om sin totala månadsutgift, sina utgifter för boende och sina utgifter för livsmedel visar att det i huvudsak inte finns några större skillnader mellan dem som svarat tidigt och dem som svarat sent på enkäten.

Utifrån de bortfallsanalyser som har gjorts här, och genom en justering av resultaten via viktning, kan det antas att de övergripande resultaten som presenteras i den här rapporten är representativa för den population som har undersökts.

1.6 Resultatens tillförlitlighet

Bortfallsanalysen visar att en ökad svarsfrekvens troligen inte skulle ha påverkat resultaten i någon större utsträckning. Tillförlitligheten i ett resultat beror också på hur många som har svarat på den enskilda frågan och på hur stor andel av den aktuella studerandegruppen som har svarat. Det partiella svarsbortfallet är lägre än 10 procent på 48 procent av utgiftsposterna. De utgiftsposter där bortfallet är högre är utgifter av det slag som inte alla studerande har, exempelvis resor, glasögon, sparande och övriga lån. Det högre bortfallet på dessa utgifter är troligtvis ett resultat av att många respondenter har hoppat över de utgifter som de inte har i stället för att skriva 0 kronor på dem. Det högre svarsbortfallet på dessa frågor bedöms därför inte ha någon större inverkan på resultatets tillförlitlighet.

Något som kan inverka på resultatet är svårigheten att få alla respondenter att uppge sin andel av hushållets kostnader i de fall kostnaderna delas av flera. När det gäller gruppen ”sammanboende med barn” finns det en misstanke om att de i en del fall har tagit upp hela kostnaden för exempelvis boende och livsmedel i stället för enbart sin del av den. Det medför att utgifterna kan vara något överskattade för denna grupp.

2 Studiemedlens storlek och tillräcklighet

2.1 Studiemedlens storlek

Under 2010 är bidragsdelen i studiemedlen 2 696 kronor vid fyra veckors heltidsstudier. Lånedelen för motsvarande tid är 5 444 kronor. Den som har både bidrag och lån kan därmed få 8 140 kronor vid de utbetalningar som omfattar fyra veckor. Om den studerande arbetar och har inkomster som överstiger en viss beloppsgräns,³ minskas studiemedlen. Utöver bidrag och lån kan den som är 25 år eller äldre ansöka om ett tilläggs lån som är 1 676 kronor för fyra veckors heltidsstudier. Den som har barn kan få ett tilläggsbidrag där storleken är beroende av antalet barn. För fyra veckors heltidsstudier är bidraget för ett barn 508 kronor, för två barn 828

³ För den som studerar med studiemedel på heltid i 20 veckor är fribeloppet 53 000 kronor per kalenderhalvår 2010.

kronor och för tre barn 996 kronor. För varje barn därutöver ökar tilläggsbidraget med 168 kronor. Rätten till tilläggs lån och tilläggsbidrag påverkas inte av sidoinkomster förrän inkomsterna är så höga att den studerande inte har rätt till bidrag och grundlån. Då beviljas inte heller tilläggs lån och tilläggsbidrag.

Tabell 3.1 Studiemedelsbelopp, fördelat på stödform och tidsperiod

	4 veckor (kr)	1 månad (kr)
Studiebidrag	2 696	2 995
Studielån	5 444	6 048
<i>Summa (bidrag och lån)</i>	<i>8 140</i>	<i>9 044</i>
Tilläggs lån	1 676	1 862
Tilläggsbidrag 1 barn	508	564
Tilläggsbidrag 2 barn	828	920
Tilläggsbidrag 3 barn	996	1 106

Studiemedlen beräknas per studievecka och betalas ut med ett fyraveckorsbelopp en gång per månad. En normal termin omfattar 20 veckor. Den första utbetalningen för terminen, vanligtvis i januari och september, kan dock vara högre och den sista utbetalningen för terminen, i maj och december, kan vara lägre. Ett normalt studieår omfattar 40 veckor. I tabell 3.1 redovisas dels beloppen för de ordinarie månadsutbetalningarna (fyraveckorsbeloppet), dels studiemedlen omräknade till ett månadsbelopp, det vill säga det totala studiemedelsbeloppet vid 40 veckors heltidsstudier dividerat med nio månader.

2.2 Några undersökningar om studiemedlens tillräcklighet

Vid CSN:s senaste undersökning av de studerandes ekonomiska och sociala situation framkom det att 80 procent av dem som studerade med studiemedel ansåg att studiemedlen inte var tillräckliga för att helt täcka deras levnadsomkostnader.⁴ Bland dem som hade både studiebidrag och studielån var denna andel 76 procent.

Swedbank tar årligen fram ett budgetförslag för högskolestuderande. De beräknar att de nödvändiga månadsutgifterna uppgår till 8 780 kronor för 2010, det vill säga 640 kronor mer än ett fyraveckorsbelopp i studiemedlen. Swedbanks budgetförslag är beräknat på att den studerande har studielån och får bostadsbidrag⁵ med 800 kronor i månaden. Det blir därmed 160 kronor över till hemresor, nöjen och liknande. Swedbank räknar med att den studerande bor i studentkorridor och äter kår lunch.⁶

Sveriges förenade studentkårer (SFS) kommer till ungefär samma resultat i sin studentbudget för 2010. De beräknar kostnaden för boendet högre, men i gengäld räknar de med hemlagad mat och matlåda i stället för kår lunch. Enligt SFS går den studerande back med 625 kronor i månaden, eftersom deras budgetförslag, till skillnad från Swedbanks, inte tar med bostadsbidrag i beräkningen.⁷

Studiesociala kommittén gjorde också beräkningar över inkomster och utgifter för studerande i den studiesociala utredningen.⁸ De gjorde även beräkningar för olika typer av hushåll. Utredningen kom fram till att en ensamstående studerande i åldern 18–28 år hade 421 kronor kvar när alla nödvändiga utgifter var betalda och att ett par med barn i barnomsorg hade vardera 1 038 kronor kvar (2007 års belopp). De beräknade då en högre boendekostnad utifrån en genomsnittlig boendekostnad för hela landet i stället för utifrån studentboende.

⁴ CSN (2010), *CSN:s enkätundersökning av de studerandes ekonomiska och sociala situation*, s. 9–10.

⁵ Studerande som är äldre än 28 år och inte har barn har ingen möjlighet att få bostadsbidrag.

⁶ Swedbank, Institutet för privatekonomi (2010), *Aktuell analys, Studieåret – tuff ekonomi väntar*, s. 3.

⁷ SFS (2010), *SFS studentbudget*, <http://www.sfs.se/studentbudget>.

⁸ SOU 2009:28, *Stärkt stöd för studier – tryggt, enkelt och flexibelt*, bilaga 4, s. 40.

Konsumentverket framförde, i sitt remissyttrande till utredningen, kritik mot att den utgått från Konsumentverkets norm för livsmedelskostnaden för en ensamstående kvinna som beräknades vara 400 kronor lägre än för en man 2009. Konsumentverket menade att det dessutom borde ha adderats 100 kronor för ökade livsmedelskostnader för enmanshushåll, vilket utredningen inte hade gjort. Andra invändningar gällde att utredningen inte hade tagit med utgifter för resor i sina beräkningar.⁹

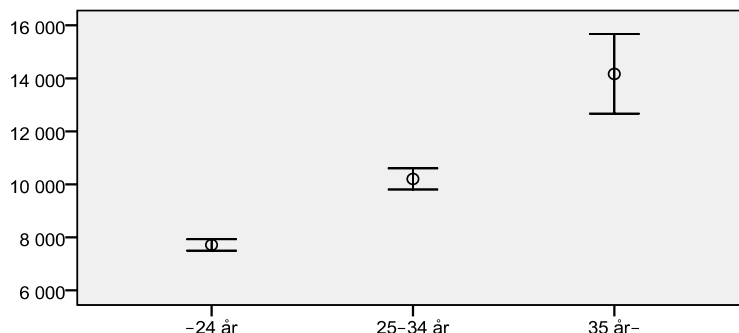
3 De studerandes utgifter

De studerandes utgifter analyseras här genom variablerna ålder och kön samt boende eller familjesituation

3.1 Utgifterna ökar med stigande ålder

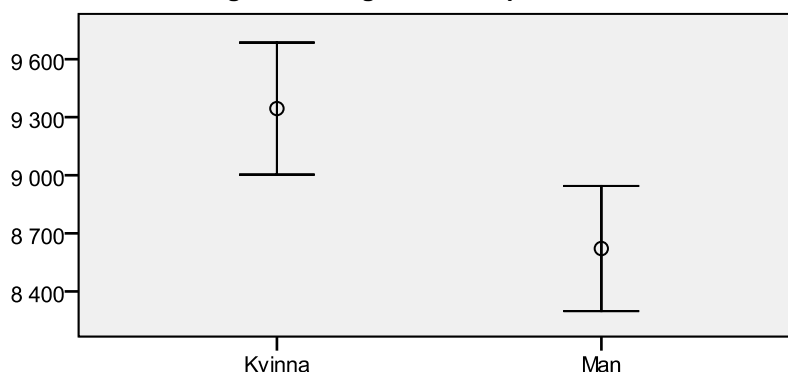
En genomgång av materialet visar att äldre studerande har redovisat en större total genomsnittsutgift per månad än yngre.

Diagram 4.2 Genomsnittlig månadsutgift, fördelat på ålder, kronor

Diagrammet visar de tre åldersgruppernas genomsnittliga månadsutgift med 95 procents konfidensintervall. Det framgår att utgifterna ökar med stigande ålder. Det är dock stor spridning i månadsutgifterna inom den äldsta gruppen. För åldersgruppen 24 år eller yngre ligger medelvärdet för månadsutgifterna på $7\,700 \pm 215$ kronor. För åldersgruppen 25–34 år är medelvärdet $10\,200 \pm 397$ kronor och för dem som är 35 år eller äldre $14\,200 \pm 1\,500$ kronor.

Diagram 4.1 Genomsnittlig månadsutgift, fördelat på kön, kronor

Diagrammet visar de genomsnittliga månadsutgifterna för män och kvinnor beräknade med 95 procents konfidensintervall. Den uppskattade genomsnittliga månadsutgiften för kvinnor är

⁹ Konsumentverket (2009), *Remissyttrande avseende "Stärkt stöd för studier – tryggt, enkelt och flexibelt"* (SOU 2009:28), Dnr: 2009/393.

9 340 kronor \pm 341 kronor och för män 8 621 \pm 324 kronor. Kvinnornas större månadsutgifter kan bero på att de i större utsträckning har barn. Av dem som ingår i undersökningen har 15 procent av kvinnorna och 7 procent av männen barn.¹⁰

3.2 Familjesituationen har stor inverkan på utgifterna

Enligt en korrelationsanalys finns det ett linjärt samband mellan ålder och genomsnittlig månadsutgift och mellan att ha barn och genomsnittlig månadsutgift.¹¹ Dessutom finns det ett linjärt samband mellan ålder och studerande med barn.¹² Hänsyn bör därför tas till de studerandes familjesituation när månadsutgifterna studeras. I den följande analysen delas de studerande därför in i fem redovisningsgrupper eller ekonomigrupper:

- ensamstående utan barn
- sammanboende utan barn
- ensamstående med barn
- sammanboende med barn
- bor med föräldrar.

Till gruppen ensamstående utan barn räknas de respondenter som på frågan om hur de bor har svarat att de bor ensamma och som dessutom svarat ”Nej” på frågan om de har ekonomiskt ansvar för barn som är yngre än 22 år. Till den gruppen räknas även de som på frågan om hur de bor har svarat ”med andra studerande eller vänner” alternativt ”annan/andra”. Det beror på att de till stor del också har svarat att de inte har gemensam ekonomi med dem de bor tillsammans med. Till gruppen ensamstående med barn räknas dels de som har svarat att de bor tillsammans med barn, dels de som svarat att de bor ensamma men att de har ekonomiskt ansvar för barn som är yngre än 22 år.

Diagram 4.3 Genomsnittlig månadsutgift, fördelat på ekonomigrupp, kronor

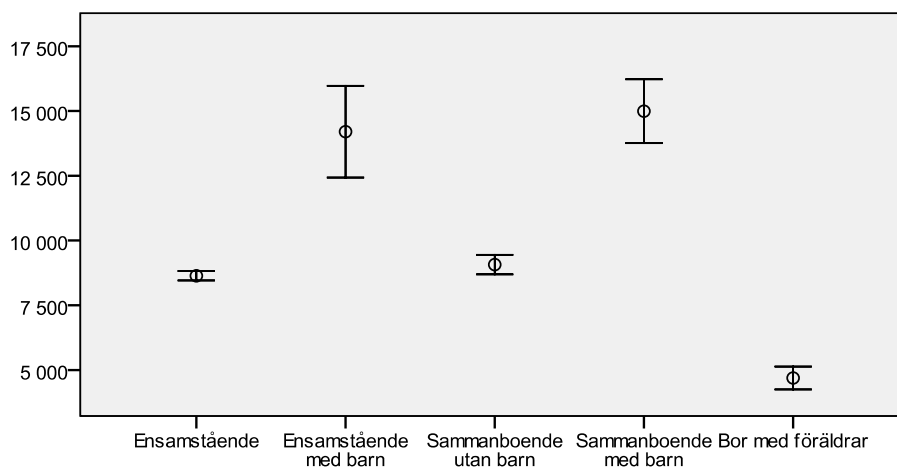

Diagram 4.3 och tabell 4.1 visar den genomsnittliga månadsutgiften för de fem ekonomigrupperna med 95 procents konfidensintervall. Skillnaderna mellan de grupper som har barn och de som inte har det är signifikanta. Skillnaden mellan de två grupperna som har barn ligger inom felmarginalen, vilket även skillnaden mellan ensamstående och sammanboende utan barn gör.

¹⁰ Se bilaga 1, tabell 1.

¹¹ Korrelationskoefficienten Pearson = 0,499 respektive 0,543.

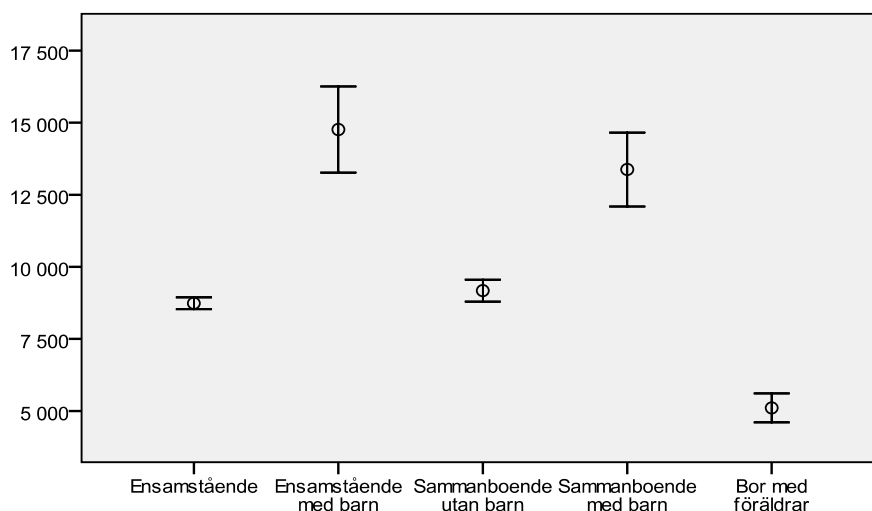
¹² Pearson = 0,642.

Tabell 4.1 Oviktat antal respondenter och genomsnittlig månadsutgift, fördelat på ekonomigrupp

	Oviktat antal	Genomsnittlig månadsutgift (kr)	95 % konfidensintervall (kr)	Median (kr)
Ensamstående utan barn	422	8 638	± 182	8 500
Ensamstående med barn	54	14 204	± 1 765	14 112
Sammanboende utan barn	241	9 070	± 377	8 434
Sammanboende med barn	221	14 995	± 1 231	14 842
Bor med föräldrar	71	4 692	± 444	4 094
Totalt	1009			

Sammanboende med barn och ensamstående med barn är de som har de största genomsnittliga utgifterna per månad, medan de som bor hemma hos föräldrarna har de minsta. Samtliga grupper, utom de som bor med föräldrarna, uppskattar sina månadsutgifter till ett belopp som överstiger studiemedelsbeloppet för fyra veckors studier inklusive lån (8 140 kronor). Jämfört med ett månadsbelopp (9 044 kronor) är det endast de två grupperna som har barn som redovisar större månadsutgifter.¹³ Deras genomsnittliga månadsutgifter överstiger med god marginal studiemedelsbeloppet, även om tilläggs lån och tilläggsbidrag för tre barn (10 812 kronor) inkluderas. Medianen visar ett något lägre värde än medelvärdet för samtliga grupper, men förhållandet till studiemedelsbeloppen är detsamma

Diagram 4.4 Genomsnittligt belopp att leva på per månad, fördelat på ekonomigrupp

En jämförelse mellan diagram 4.3 och 4.4 visar att gruppen sammanboende med barn redovisar större månadsutgifter än det belopp de redovisar att de har att leva på. Deras genomsnittliga utgiftsbelopp är 1 600 kronor större än det genomsnittliga belopp som de har att leva på. Detta kan bero på att deras partner står för en del av de utgifter som respondenten anser att han eller hon själv borde stå för. För denna grupp kan det också förekomma en överskattning av utgifterna på grund av svårigheten att dra en gräns mellan sina egna och den övriga familjens utgifter. De studerandes inkomster fördelade på inkomstslag redovisas i bilaga 2, tabell 5.

¹³ För beloppsuppgifterna, se tabell 3.1.

3.3 Boende och mat är de tyngsta utgiftsposterna

Här redovisas hur de studerande själva uppskattar att deras utgifter fördelar sig på de utgiftsposter som fanns uppräknade i CSN:s enkät. Alla studerande har inte alla utgifter och alla har inte heller svarat även om de kan tänkas ha utgiften.¹⁴ Medianen används i stället för medelvärde bland annat för att inte utgifterna ska påverkas av enstaka höga eller låga extremvärden. Beloppen är beräknade på alla som har angett ett värde högre än 0 kronor på utgiften i fråga. Inom parentes anges deras andel av respektive grupps totala antal respondenter.

Tabell 4.2 Genomsnittlig månadsutgift (median), fördelat på utgiftspost och ekonomigrupp samt andel som har utgiften, kronor och procent

	Bor med föräldrar	Ensamstående utan barn	Sammanboende utan barn	Ensamstående med barn	Sammanboende med barn
Boende (inkl. el, vatten, ränta och amortering på lån etc.)	1 993 (30)	3 310 (96)	3 000 (95)	5 829 (100)	5 334 (87)
Bil (skatt, reparationer, ränta och amortering på lån etc. men inte bensin och försäkring)	500 (17)	500 (10)	500 (31)	1 031 (33)	1 000 (69)
Övriga lån (inte bil- och bolån)	374 (2)	600 (7)	1 000 (8)	1 460 (50)	1 000 (33)
Försäkringar	300 (25)	100 (71)	200 (75)	267 (89)	500 (84)
Dagliga resor (månadskort, bensin etc.)	500 (81)	400 (58)	500 (71)	690 (89)	1 000 (85)
Övriga resor	311 (24)	300 (53)	300 (44)	300 (39)	500 (21)
Utemåltider	400 (79)	300 (88)	300 (81)	303 (72)	300 (68)
Livsmedel	300 (65)	1 500 (96)	1 500 (97)	2 500 (100)	2 500 (91)
Förbrukningsvaror (tvätt- och rengöringsmedel, toapapper etc.)	178 (23)	100 (92)	200 (87)	253 (89)	300 (83)
Studiematerial	500 (80)	400 (90)	400 (89)	500 (89)	500 (91)
Kåravgift och andra medlemsavgifter	100 (65)	50 (84)	50 (88)	100 (89)	100 (86)
Kläder och skor	500 (84)	500 (86)	500 (85)	500 (83)	500 (77)
Hygien (personlig)	200 (65)	100 (91)	100 (91)	200 (83)	100 (84)
Fritids-, kultur- och nöjesaktiviteter	400 (73)	400 (81)	300 (79)	300 (56)	300 (52)
Telefon, internet och tv	200 (67)	349 (86)	300 (88)	500 (94)	500 (87)
Glasögon, linser och andra funktionshjälpmedel	200 (21)	200 (26)	200 (31)	200 (28)	169 (31)
Läkare, tandläkare, medicin	100 (32)	100 (47)	100 (55)	210 (78)	132 (54)
Sällanköpsvaror (möbler, elektronik, hemtextilier etc.)	200 (24)	200 (48)	200 (56)	255 (39)	200 (34)
Tidningar, tobak, alkohol, godis, tips, presenter och husdjur	200 (70)	300 (82)	300 (83)	300 (89)	300 (75)
Sparande	500 (36)	500 (28)	500 (42)	200 (33)	500 (44)
Annat	400 (10)	400 (15)	500 (17)	¹ (6)	500 (13)
Barnomsorg/underhåll	-	-	-	496 (33)	800 (61)
Barn (inte barnomsorg/underhåll)	-	-	-	500 (78)	500 (66)
Total månadsutgift ²	4 094 (100)	8 500 (100)	8 434 (100)	14 112 (100)	14 842 (100)

¹ Endast fem respondenter har svarat att de har utgiften. Viktningen av resultatet medför att medianen inte kan beräknas.

² Beloppen är inte en summering av gruppernas medianutgifter. Den är beräknad på den totala månadsutgift som respondenterna har uppgett (median).

Den största utgiften för alla grupperna är boendekostnaden. Därefter följer utgiften för livsmedel, för alla utom *dem som bor tillsammans med sina föräldrar*. Om utgiften för utemåltider räknas in blir mat den näst största utgiften även för dem som bor med föräldrarna. Denna grupp lägger relativt sett mer pengar på bil, dagliga resor, kläder och studiematerial än på livsmedel. De har också redovisat

¹⁴ Se avsnitt 1.6 Resultatets tillförlitlighet.

ett något högre sparande i andel av sin månadsutgift än de övriga.¹⁵ Den lilla utgiften för livsmedel och den låga andelen som har redovisat utgifter för boendet i denna grupp tyder på att föräldrarna bidrar en hel del till deras uppehälle. Enligt enkätsvaren bidrar föräldrarna med 1 000 kronor i månaden, vilket kan vara en underskattning av föräldrarnas assistans. Endast 27 procent har redovisat att de får ekonomiskt stöd från föräldrar eller anhöriga.¹⁶ Flertalet har troligen inte räknat mat och gratis boende som ett ekonomiskt stöd. Majoriteten av dem som bor med föräldrarna (52 procent) bor i villa eller radhus, medan 30 procent bor i hyresrätt.¹⁷ Av dem som bor med sina föräldrar studerar hela 82 procent utan lån.¹⁸ Det är också en relativt hög andel av dem som redovisar att de har inkomster från arbete (41 procent). Endast sammanboende utan barn har en högre andel som redovisar att de har lön från eget arbete (49 procent) sett till andelen av dem som har besvarat frågan.¹⁹ Sett till samtliga respondenter i gruppen är andelen som har redovisat inkomster från arbete 36 procent. Då har både sammanboende utan barn och sammanboende med barn högre andelar som redovisar löneinkomster.

Ensamstående utan barn har betydligt större utgifter för boende och livsmedel än dem som bor hemma. Hälften av dem bor i studentbostad och boendekostnaden uppgår till 31 procent av den totala månadsutgiften. Endast 18 procent av de ensamstående utan barn redovisar att de får bostadsbidrag och då med i genomsnitt 800 kronor. Gruppen har även större utgifter för övriga lån samt telefon, internet och tv än dem som bor tillsammans med föräldrarna. Däremot redovisar de mindre utgifter för utemåltider och studiematerial. En lika hög andel av de ensamstående redovisar att de får ekonomiskt stöd från föräldrarna som dem som bor hemma men det genomsnittliga beloppet är något lägre. Även andelen som redovisar arbetsinkomster och löneinkomsten är något lägre. Ensamstående utan barn är den grupp som har lägst andel som redovisar att de sparar pengar under studietiden och högst andel som redovisar att de använder sparade medel att leva av.

Sammanboende utan barn redovisar en något lägre boendekostnad jämfört med ensamstående som inte har barn. Utgiften för boendet uppgår till 27 procent av den totala månadsutgiften. Närmare hälften av dem bor i hyresrätt, men även relativt höga andelar bor i bostadsrätt och studentbostad. De redovisar lika stora utgifter för livsmedel som de ensamstående, men de har större utgifter för övriga lån och något större utgifter för dagliga resor, förbrukningsvaror och annat. Däremot redovisar de något mindre utgifter för fritids-, kultur- och nöjesaktiviteter än ensamstående utan barn. Av de sammanboende utan barn uppger 20 procent att de får ekonomiskt stöd från sin partner med i genomsnitt 2 000 kronor per månad. Sammanboende utan barn är den grupp som har den högsta andelen som redovisar löneinkomster och den högsta genomsnittsinkomsten under studietiden. Det är också en betydligt högre andel av dem som redovisar att de har ett månatligt sparande jämfört med ensamstående utan barn. Endast sammanboende med barn har en högre andel som sparar.

Studerande som har barn redovisar, förutom utgifter för barn och barntillsyn, betydligt större utgifter för boendet. De har även större utgifter för bil, livsmedel, telefon, internet och tv samt läkare, tandläkare och medicin jämfört med dem som inte har barn. *Ensamstående med barn* redovisar den högsta boendekostnaden av alla grupperna och den högsta andelen som får bostadsbidrag (78 procent). De som har redovisat bostadsbidrag får i genomsnitt 2 313 kronor per månad. Majoriteten av dem bor i hyresrätt och boendekostnaden uppgår till 37 procent av den totala månadsutgiften. Hälften av de ensamstående med barn redovisar att de har utgifter för övriga lån och de har de största utgifterna för lånen jämfört med de andra grupperna. Gruppen har den lägsta andelen som har svarat att de har inkomster av lön under studietiden (28 procent). Endast ensamstående utan barn redovisar en lägre genomsnittsinkomst från arbetet. Utöver bostadsbidrag och barnbidrag redovisar 61 procent att de får underhållsstöd. Av de ensamstående föräldrarna svarar 33 procent att de har ett månadssparande, men beloppet som de sparar är betydligt lägre än de

¹⁵ Bilaga 2, tabell 1.

¹⁶ Bilaga 2, tabell 5.

¹⁷ Bilaga 1, tabell 4.

¹⁸ Bilaga 1, tabell 5.

¹⁹ Bilaga 1, tabell 6.

andra gruppernas. De har också den lägsta andelen som uppger att de använder sparade medel för sitt uppehälle under studietiden och de har även det lägsta beloppet.

Sammanboende med barn redovisar en boendekostnad som är ungefär 500 kronor lägre än de ensamstående föräldrarnas. Majoriteten av dem bor i villa eller radhus och tre av tio bor i hyresrätt. Boendekostnaden uppgår till 33 procent av deras totala månadsutgift. De redovisar en betydligt större utgift för resor jämfört med de övriga grupperna och de har en betydligt högre andel som har utgifter för bil. De uppger även större utgifter för försäkringar och de har en större utgift för barnomsorg jämfört med de ensamstående föräldrarna. När det gäller inkomster har 40 procent svarat att de har inkomster från arbete under studietiden. Deras medianinkomst från arbete är densamma som för sammanboende utan barn och dem som bor med sina föräldrar, nämligen 2 000 kronor. För de 35 procent som har svarat att de har ekonomiskt stöd från sin partner bidrar han eller hon med i genomsnitt 6 000 kronor per månad under studietiden. Sammanboende med barn har den högsta andelen som redovisar att de har ett månadssparande. Andelen av dem som använder sparade medel för sin försörjning är endast 1 procentenhet högre jämfört med gruppen ensamstående med barn, men det genomsnittliga beloppet som de använder är dubbelt så högt.

3.4 Studerande med barn har månadsutgifter högt över budgetexemplen

Tabell 4.3 visar en sammanställning av de studerandes genomsnittliga månadsutgifter som de redovisas i tabell 4.2 samt några olika budgetexempel från studiestödsutredningen, SFS och Swedbank. Eftersom utgifterna är olika uppdelade i de olika exemplen, är det svårt att göra några direkta jämförelser. På en övergripande nivå framkommer det dock att för de två grupperna som har barn ligger den totala månadsutgiften betydligt över budgetexemplen. Det är framför allt utgiften för boendet som är större men även utgifterna för livsmedel, inklusive utemåltider, och förbrukningsvaror är större för dessa båda grupper jämfört med budgetexemplen. För sammanboende med barn är månadsutgiften för boendet dubbelt så stor som i studiestödsutredningens exempel. För ensamstående med och utan barn är utgifterna för boendet (inklusive el och försäkringar) större i CSN:s undersökning jämfört med Swedbanks studentbudget, men de är något mindre än budgetexemplen från studiestödsutredningen och SFS.

De utgifter som de studerande överlag tenderar att lägga mindre pengar på än i budgetexemplen är

- studiematerial
- personlig hygien
- telefon, internet och tv
- kläder och skor
- fritids-, kultur- och nöjesaktiviteter.

Vid en summering av de studerandes utgifter för hygien och glasögon samt läkare, tandläkare och medicin framkommer det att ensamstående med barn har utgifter som ligger över Swedbanks förslag för hygien inklusive hälsovård. Ensamstående med barn uppskattar utgifterna till 600 kronor per månad, medan de övriga grupperna anger 300–400 kronor per månad.

Tabell 4.3 Genomsnittlig månadsutgift (median), fördelat på utgiftspost, ekonomigrupp och budgetexempel, kronor

	CSN:s enkätundersökning av faktiska månadsutgifter för studerande 2010					SOU 2009:28 (utgifter 2007)		SFS Student-budget 2010	Swedbank Student-budget 2010
	Bor med föräldrar	Ensamstående utan barn	Sammanboende utan barn	Ensamstående med barn	Sammanboende med barn	Ensamstående utan barn	Sammanboende med barn ¹		
Boende (inkl. el, vatten, ränta och amortering på lån etc.)	1 993	3 310	3 000	5 829	5 334	3 151	2 592	3 162	3 000
Hushållsel ²	-	-	-	-	-	300	200	264	-
Bil (skatt, reparationer, ränta och amortering på lån etc. men inte bensin och försäkring)	500	500	500	1 031	1 000	-	-	-	-
Övriga lån (inte bil- och bolån)	374	600	1 000	1 460	1 000	-	-	-	-
Försäkringar	300	100	200	267	500	-	-	140	-
Dagliga resor (månadskort, bensin etc.)	500	400	500	690	1 000	-	-	680	-
Övriga resor	311	300	300	300	500	-	-	-	-
Utemåltider	400	300	300	303	300	1 440	1 655	1 620	2 900
Livsmedel	300	1 500	1 500	2 500	2 500	-	-	-	-
Förbrukningsvaror (tvätt- och rengöringsmedel, toapapper etc.)	178	100	200	253	300	-	-	110	-
Studiematerial	500	400	400	500	500	750	750	774	660
Kåravgift och andra medlemsavgifter	100	50	50	100	100	60	60	25	70
Kläder och skor	500	500	500	500	500	500	495	520	560
Hygien (personlig)	200	100	100	200	100	310	275	260	520 ³
Fritids-, kultur- och nöjesaktiviteter	400	400	300	300	300	470	470	400	150
Telefon, internet och tv	200	349	300	500	500	-	-	770	-
Glasögon, linser och andra funktionshjälpmedel	100	100	100	210	132	-	-	-	-
Läkare, tandläkare, medicin	100	100	100	210	132	-	-	39	-
Sällanköpsvaror (möbler, elektronik, hemtextilier etc.)	200	200	200	255	200	-	-	-	-
Tidningar, tobak, alkohol, godis, tips, presenter och husdjur	200	300	300	300	300	-	-	-	-
Gemensamma kostnader ⁴	-	-	-	-	-	1 480	740	-	-
Övrigt nödvändigt ⁵	-	-	-	-	-	-	-	-	920
Sparande	500	500	500	200	500	-	-	-	-
Annat	400	400	500	-	500	-	-	-	-
Barnomsorg/underhåll	-	-	-	496	800	-	130	-	-
Barn (inte barnomsorg/underhåll)	-	-	-	500	500	-	845	-	-
Summa utgifter	4 094	8 500	8 434	14 112	14 842	8 461	8 212	8 764	8 780

¹ Hälften av den totala hushållskostnaden.

² I CSN:s enkätundersökning ingår el i boendekostnaderna.

³ Inklusivt hälsovård.

⁴ Förbrukningsvaror, hemutrustning inkl. dator, media, fast telefoni, internet, hemförsäkring.

⁵ Hem- och olycksfallsförsäkring, lokala resor, delad tidning, telefon, förbrukningsvaror och betaltjänster.

4 Vad 1 000 kronor mer i månaden skulle användas till

I enkäten ställde vi frågan ”Tänk dig att du fick 1 000 kronor mer per månad, vad skulle du ha de pengarna till?” för att försöka ta reda på om de studerande avstår från något och i så fall vad det är som inte ryms inom den ekonomiska ram de har.

4.1 Löpande utgifter största användningsområdet

Svaren på frågan kan indelas i åtta olika huvudkategorier. Andelen svarande, i procent av det totala antalet²⁰ som har besvarat enkäten, redovisas inom parentes efter varje kategori och underkategori.²¹ Summan av alla procenttalen överstiger 100, eftersom flera respondenter har angett utgifter som ryms under flera kategorier.

- Löpande utgifter (48)
- Spara (32)
- Nöjen och fritid (28)
- Icke-periodiska utgifter²² (27)
- Familj (9)
- Mindre arbete och studielån (5)
- Hälsa, funktionshjälpmedel (4)
- Övrigt (3)
- Har inte besvarat frågan/icke-kategoriserbara svar (6)

På den övergripande nivån är det främst löpande utgifter, sparande och nöjen som respondenterna skulle använda pengarna till. Under varje huvudkategori kan svaren delas in i flera underkategorier. Här redovisas underkategorierna för de fyra största huvudkategorierna.

Löpande utgifter

- Livsmedel (30)
- Kurslitteratur, studiematerial (12)
- Täcka befintliga utgifter (räkningar) (8)
- Inte behöva ta av besparingar (4)
- Inte behöva låna av andra (4)
- Pendling, kortare resor, drivmedel (2)
- Amorteringar, skulder (2)
- Övrigt (2)

Icke-periodiska utgifter

- Kläder, skor (18)
- Resa till familj, släkt, vänner (4)
- Boende (3)
- Sällanköpsvaror (2)
- Övrigt (3)

Exempel på svar under boende: ”bättre boende”, ”närmare skolan”, ”flytta hemifrån” och ”renovera huset”.

²⁰ Antalet svarande är 1 077 personer inklusive de 68 personer som lämnat ofullständiga svar på frågan om sina månadsutgifter.

²¹ Resultat är inte viktat med hänsyn till olika gruppers svarsfrekvens i undersökningen, vilket innebär att grupper med högre svarsfrekvens kan ha fått större genomslag i resultatet för denna fråga.

²² Innefattar kläder, skor, boende, resor till familj, släkt och vänner, sällanköpsvaror och övrigt.

Nöjen och fritid

- Nöjen, fritid ospecificerat (10)
- Resa av semesterkaraktär (6)
- Utliv (café, restaurang, krogen) (5)
- Kultur (bio, teater, museum, konsert), idrottsevenemang (5)
- Friskvård (3)
- Hobby, intressen (2)
- Böcker (2)
- Övrigt (1)

Spara

- Buffert (21)
- Målsparande långsiktigt (12)

Livsmedel, buffertsparande, kläder och skor samt kurslitteratur är i fallande ordning de största underkategorier som de studerande har svarat att de skulle använda pengarna till om de hade 1 000 kronor mer i månaden till sitt uppehälle.

När det gäller livsmedel är ”att köpa bättre mat” ett uttryck som många använder. Några exempel som framförs är att handla mer näringsrik och varierad mat, att handla mer miljömedvetet och ekologiskt i större utsträckning och att ha råd med ekonomiförpackningar som blir billigare i längden.

Många anger att de skulle spara en del av pengarna för att ha en buffert för oförutsedda utgifter. Att spara för att ha pengar att leva av före den första löneutbetalningen från sommarjobbet eller under hela sommaruppehållet om det inte går att få jobb är också vanliga exempel på vad pengarna skulle användas till. Andra exempel som nämns är att spara till semester och nöjen med familjen samt för att kunna resa hem till föräldrarna oftare.

4.2 Citat

Här följer ett axplock citat från respondenternas svar på frågan vad de skulle använda 1 000 kronor mer i månaden till:

Ge familjen möjligheter att göra mer roliga saker, vilket är ganska ovanligt idag [...]

Man, 37 år, sammanboende med barn

[...] kanske slippa ta sms-lån titt som tätt för att det ska gå ihop.

Kvinna, 43 år, ensamstående med barn

Mest att dämpa ångesten över att inte kunna bjuda min sambo på något mer än mig själv. [...]

Man, 40 år, sammanboende utan barn

[...] Jag har fått låna pengar för att kunna ta min sjuka son till akuten! Det är inte okej.

Kvinna, 34 år, ensamstående med barn

Då skulle jag göra något roligt med mina barn utan att behöva tänka på att det påverkar resten av månadens vardag.

Man, 37 år, ensamstående med barn

Köpa mer studentlitteratur. Nu har jag endast råd att köpa de "viktigare" böckerna, medan jag måste utesluta övriga och försöka läsa in det på annat sätt. [...]

Kvinna, 21 år, ensamstående utan barn

[...] Jag vill inte ha mer skulder, men om jag skulle få dem som ett bidrag skulle jag inte säga nej.

Kvinna, 28 år, sammanboende utan barn

Gå till tandläkaren och laga mina trasiga tänder och sedan köpa nya glasögon eftersom jag haft mina i åtta år.

Kvinna 48 år, sammanboende med barn

[...] Anledningen till studenters dåliga ekonomi är deras behov av att bo centralt och för sig själva. De äter även ute i princip jämt.

Man, 24 år, ensamstående (bor med andra studerande eller vänner)

Slippa låna av mina föräldrar. [...]

Kvinna, 36 år, ensamstående med barn

Jag skulle spara dem för att kunna ha dem under sommarmånaderna utifall jag inte får något sommarjobb.

Kvinna, 21 år, ensamstående

Spara pengarna. Det behövs alltid lite sparpengar för att klara sig på sommaren innan första lönen från sommarjobbet kommer.

Kvinna, 23 år, sammanboende utan barn

Jag skulle fokusera mer på studier och jobba mindre.

Kvinna, 23 år, bor med föräldrar

Antagligen sprit, tobak och annat onödigt. Höj inte bidragen, sänk skatterna. [...]

Man, 22 år, ensamstående utan barn

[...] slippa ångesten över att man knappt har pengar kvar att leva på. *Man, 22 år, ensamstående (bor med andra studerande eller vänner)*

5 Övriga synpunkter

Av de 1077 respondenterna har 24 procent lämnat synpunkter. Synpunkterna kan delas in i fem huvudkategorier. Andelen svarande, i procent av det totala antalet, anges inom parantes.

- Regelverket (18)
- Studiesituationen (9)
- Enkäten (5)
- Nöjd med CSN (1)
- Övrigt (1)

När det gäller regelverket är det främst högre studiemedel och högre studiebidrag som efterfrågas samt att studiemedlen bättre ska följa kostnadsutvecklingen i samhället. Bättre villkor för studerande med barn och ett högre tilläggsbidrag nämns också. Flera respondenter har synpunkter på fribeloppet som upplevs vara ett hinder för att de ska kunna arbeta i den utsträckning som de har möjlighet till. Ett jämnare utbetalningsflöde efterfrågas. Månaderna maj och december samt sommaruppehållen upplevs vara svåra att klara ekonomiskt.

Synpunkter på studiesituationen gäller i stor utsträckning att den studerande är beroende av ekonomiskt stöd från föräldrar eller sambo och av att arbeta för att klara sig ekonomiskt. Svårigheter att kombinera situationen som ensamstående förälder med studier och extraarbete, samt att kombinera utbildningar med åtta timmars schemalagd tid med arbete nämns också. Andra frågor som tas upp är sommarjobb hela sommaren med liten möjlighet till rekreation och återhämtning inför nästa termin samt att leva under ekonomisk press under lång tid.

6 Slutsatser

Ett av de viktigaste resultaten från CSN:s undersökning om studerandes utgifter är att utgifterna skiljer sig mycket mellan olika studerandegrupper. Detta beror till stor del på att studerandegruppen är heterogen. Skiljelinjerna går dels mellan äldre och yngre studerande, dels mellan studerande som har barn och studerande utan barn. Äldre studerande och studerande med barn har ofta väsentligt större utgifter än yngre studerande och studerande utan barn. Givetvis finns det ett samband mellan grupperna eftersom många av dem som har barn är lite äldre. Studerande med barn redovisar månatliga utgifter som i genomsnitt är så mycket som 6 000 kronor större än de utgifter som studerande utan barn redovisar.

En annan skiljelinje, om än inte lika framträdande, går mellan ensamstående och sammanboende. Ensamstående har större utgifter än sammanboende, vilket gäller för ensamstående både med och utan barn. Sammanboende har fördelen att dela sina utgifter och inkomster med någon annan.

Boendet är den största utgiften för alla studerande i undersökningen. Boendets andel av månadsutgifterna varierar mellan 27 och 37 procent i de grupper som har eget boende. Sammanboende utan barn står för den lägsta andelen och ensamstående med barn den högsta. Efter boendet kommer livsmedel för alla utom dem som bor tillsammans med sina föräldrar. Studerande som bor hemma hos sina föräldrar har klart minst utgifter och är också den grupp som oftast avstår från att ta studielån.

Ensamstående med barn har större utgifter för boendet och för övriga lån och mindre utgifter för barnomsorg än sammanboende med barn. De har även det lägsta sparatet per månad och dessutom bostadsbidrag i betydligt större utsträckning. De som är ensamstående med barn nyttjar i högre grad studielån och tilläggsbidrag. De har även den lägsta andelen som redovisar inkomster från arbete.

Något som inte tidigare har varit känt är att ensamstående med barn inte bara redovisar betydligt större månadsutgifter för övriga lån (inte bil- eller bostadslån) än övriga grupper, utan det är också en betydligt högre andel som redovisar att de använder sig av banklån, sms-lån eller liknande för sitt uppehälle.

För de studerande som har barn är boendekostnaden betydligt högre än de budgetexempel från Studiesociala kommittén, SFS och Swedbank som används som jämförelse. Även ensamstående studerande med eget boende och sammanboende utan barn redovisar en något större utgift för boendet jämfört med Swedbanks studentbudget. En förklaring kan vara att budgetexemplen i många fall inriktas mot yngre ensamstående studerande och att boendekostnaden ofta beräknas på att den studerande bor i studentbostad. I denna undersökning bor hälften av de ensamstående utan barn och 20 procent av de sammanboende utan barn i studentbostad. Bland dem som har barn bor endast ett fåtal i studentbostad.

Mat, sparande, kläder och kurslitteratur är de saker som de studerande främst nämner att de skulle använda pengarna till om de fick 1 000 kronor mer i månaden. Även avkoppling i form av nöjen och fritid kommer högt upp på önskelistan.

Ytterligare en slutsats av undersökningen är att utgifterna givetvis bestäms av de ekonomiska ramarna. Eftersom undersökningen vänder sig till studerande som ägnar sig åt heltidsstudier med studiemedel, är det naturligt att detta avspeglas i storleken på månadsutgifterna. De respondenter som bor tillsammans med sina föräldrar redovisar exempelvis mindre utgifter och studerar oftare utan studielån. Ensamstående i övrigt redovisar utgifter ungefär i paritet med studiemedelnivån. Studerande med barn, såväl ensamstående som sammanboende, redovisar däremot utgifter som ligger betydligt över studiemedelnivån, även om tilläggs-lån och tilläggs-bidrag inkluderas.

Källor

Centrala studiestödsnämnden (2010), *CSN:s enkätundersökning av de studerandes ekonomiska och sociala situation*, CSN, Sundsvall.

Konsumentverket (2009), *Remissyttrande avseende "Stärkt stöd för studier – tryggt, enkelt och flexibelt"* (SOU 2009:28), Dnr: 2009/393.

SOU 2009:28, *Stärkt stöd för studier – tryggt, enkelt och flexibelt*, Utbildningsdepartementet, Fritzes, Stockholm.

Internetkällor

Sveriges förenade studentkårer (2010), *SFS studentbudget*, Hämtat från Sveriges förenade studentkårer, <http://www.sfs.se/studentbudget>. Hämtat 23 september 2010.

Swedbank, Institutet för privatekonomi (2010), *Aktuell analys*, Hämtat från Swedbank, http://www.swedbank.se/idc/groups/public/@i/@sbg/@gs/@corpaff/@pubaff/documents/article/cid_145982.pdf. Publicerat 12 augusti 2010. Hämtat 23 september 2010.

Bilagor

Bilaga 1 Uppgifter om kön och ålder samt andra bakgrundsdata

I denna bilaga beskrivs de fem ekonomigrupperna utifrån ett antal bakgrundsvariabler som kön, ålder och bostadsform.

Tabell 1 Ekonomigrupper, fördelat på kön och ålder, kolumnprocent

	Oviktat antal	Kvinna	Man	24 år eller yngre	25–34 år	35 år eller äldre	Totalt
Bor med föräldrar	71	8	14	17	2	0	11
Ensamstående utan barn	422	46	57	57	49	12	51
Sammanboende utan barn	241	31	22	25	33	10	27
Ensamstående med barn	54	3	1	0	2	18	2
Sammanboende med barn	221	12	6	1	14	60	9
Totalt	1009	100	100	100	100	100	100

Den högsta andelen av respondenterna är ensamstående, vilket gäller bland både kvinnor och män. Detsamma gäller för de två yngre åldersgrupperna, medan majoriteten av dem som är 35 år eller äldre bor tillsammans med make, maka, partner eller sambo samt barn. Andelen som bor med sina föräldrar är nästan dubbelt så hög bland männen jämfört med kvinnorna. Det är framför allt de yngre som bor kvar i föräldrahemmet.

Tabell 2 Ekonomigrupper, fördelat på kön och ålder, radprocent

	Kvinna	Man	24 år eller yngre	25–34 år	35 år eller äldre
Bor med föräldrar	45	55	92	8	0
Ensamstående utan barn	52	48	64	34	2
Sammanboende utan barn	65	35	54	43	3
Ensamstående med barn	89	11	0	37	63
Sammanboende med barn	72	28	5	52	43
Totalt	57	43	58	35	7

Könsfördelningen är jämnast bland de ensamstående utan barn, medan den är ojämnast bland ensamstående med barn där endast 11 procent är män. Även bland sammanboende med barn är andelen män betydligt lägre än andelen kvinnor. Att könsfördelningen är mycket ojämn bland studerande föräldrar har även uppmärksammats i tidigare studier gjorda av CSN.²³ Ensamstående med barn är den äldsta gruppen, medan de som bor hemma hos föräldrarna naturligt nog är den yngsta.

Tabell 3 Ekonomigrupper, fördelat på genomsnitt- och medianålder

Ekonomigrupp	Genomsnittsålder	Medianålder
Bor med föräldrar	22 år	21 år
Ensamstående utan barn	24 år	23 år
Sammanboende utan barn	25 år	24 år
Ensamstående med barn	37 år	36 år
Sammanboende med barn	34 år	34 år

De som bor tillsammans med sina föräldrar är i genomsnitt två år yngre än ensamstående utan barn och ensamstående med barn är i genomsnitt tre år äldre än sammanboende med barn.

²³ Centrala studiestödsnämnden (2009), *Studerande föräldrar i högre utbildning – Ekonomiska och sociala villkor*, s. 11.

Tabell 4 Ekonomigrupper, fördelat på bostadsform, procent

	Hyresrätt/ student- bostad	Hyresrätt, ej student- bostad	Bostads- rätt	Villa eller radhus	Rum/ Annat	Totalt
Bor med föräldrar	-	18	2	52	27	100
Ensamstående utan barn	50	30	10	1	8	100
Sammanboende utan barn	20	47	23	6	3	100
Ensamstående med barn	6	61	22	11	-	100
Sammanboende med barn	3	30	8	54	4	100
Totalt	32	34	13	13	8	100

Ensamstående utan barn är den grupp som har den högsta andelen som bor i studentbostad. Hälften av dem gör detta och 30 procent bor i hyresrätt som inte är studentbostad. Sammanboende med barn har den högsta andelen som bor i villa eller radhus. Även bland dem som bor tillsammans med sina föräldrar är det en hög andel som bor i villa eller radhus. Ensamstående med barn bor främst i hyresrätt som inte är studentbostad. Det gör även sammanboende utan barn. Den sistnämnda gruppen har även relativt höga andelar som bor i bostadsrätt och studentbostad.

Tabell 5 Användande av grundlån och tilläggslån, fördelat på ekonomigrupp, procent

	Grundlån	Tilläggslån
Bor med föräldrar	18	0
Ensamstående utan barn	83	3
Sammanboende utan barn	82	4
Ensamstående med barn	95	28
Sammanboende med barn	79	24

Ensamstående med barn är den grupp som i störst utsträckning svarat att de har studielån. Av dem har 95 procent grundlånet i studiemedlen. De har också den högsta andelen studerande med tilläggslån. De som bor tillsammans med sina föräldrar använder studielån i väldigt liten utsträckning jämfört med de övriga grupperna. Ensamstående och sammanboende utan barn har högre andelar som använder sig av grundlånet jämfört med sammanboende med barn. De sammanboende med barn har däremot en högre andel som använder sig av tilläggslån.

Tabell 6 Andel¹ med inkomst från arbete och genomsnittlig månadsinkomst efter skatt, fördelat på ekonomigrupp

	Andel med lön, procent	Genomsnittlig månadsinkomst, kronor
Bor med föräldrar	41	2 668
Ensamstående utan barn	38	2 466
Sammanboende utan barn	49	3 466
Ensamstående med barn	36	2 391
Sammanboende med barn	38	3 014

¹ Andel av alla som har besvarat frågan.

Sammanboende utan barn har den högsta andelen som redovisat att de använder inkomster från arbete för sitt uppehälle, medan ensamstående med barn har den lägsta andelen. De som bor tillsammans med sina föräldrar har också i relativt stor utsträckning löneinkomster. En jämförelse av de fem grupperna visar att de genomsnittliga månadsinkomsterna av arbete, bland dem som har redovisat detta, varierar mellan cirka 2 500 och 3 500 kronor. Sammanboende utan barn, som i störst utsträckning redovisar att de har lön, har också den högsta genomsnittsinkomsten per månad. De som bor tillsammans med sina föräldrar arbetar i större utsträckning än sammanboende med barn, men de redovisar ungefär 500 kronor lägre månadsinkomst. Ensamstående utan barn, ensamstående med barn och de som bor med föräldrarna redovisar en genomsnittlig inkomst på omkring 2 500 kronor per månad under studietiden. Uppgifter om medianlön och andel av det totala antalet respondenter som har redovisat att de använder löneinkomster för sitt uppehälle finns i bilaga 2, tabell 5.

Bilaga 2 Uppgifter om utgifter och inkomster

Tabell 1 Utgifternas andel av total månadsutgift (median), fördelat på utgiftspost och ekonomigrupp, procent

	Bor med föräldrar	Ensam- stående utan barn	Samman- boende utan barn	Ensam- stående med barn	Samman- boende med barn
Boende (inkl. el, vatten, ränta och amortering på lån etc.)	24	31	27	37	33
Bil (skatt, reparationer, ränta och amortering på lån etc. men inte bensin och försäkring)	6	5	5	6	6
Övriga lån (inte bil- och bolån)	4	6	9	9	6
Försäkringar	4	1	2	2	3
Dagliga resor (månadskort, bensin etc.)	6	4	5	4	6
Övriga resor	4	3	3	2	3
Utemåltider	5	3	3	2	2
Livsmedel	4	14	14	16	15
Förbrukningsvaror (tvätt- och rengöringsmedel, toapapper etc.)	2	1	2	2	2
Studiematerial	6	4	4	3	3
Kåavgift och andra medlemsavgifter	1	0	0	1	1
Kläder och skor	6	5	5	3	3
Hygien (personlig)	2	1	1	1	1
Fritids-, kultur- och nöjesaktiviteter	5	4	3	2	2
Telefon, internet och tv	2	3	3	3	3
Glasögon, linser och andra funktionshjälpmedel	2	2	2	1	1
Läkare, tandläkare, medicin	1	1	1	1	1
Sällanköpsvaror (möbler, elektronik, hemtextilier etc.)	2	2	2	2	1
Tidningar, tobak, alkohol, godis, tips, presenter och husdjur	2	3	3	2	2
Sparande	6	5	5	1	3
Annat	5	4	5	0	3
Barnomsorg/underhåll	-	-	-	3	5
Barn (inte barnomsorg/underhåll)	-	-	-	3	3
Totalt	100	100	100	100	100

Tabell 2 Oviktat antal som svarat att de har månadsutgiften, fördelat på utgiftspost och ekonomigrupp

	Bor med föräldrar	Ensamstående utan barn	Sammanboende utan barn	Ensamstående med barn	Sammanboende med barn
Boende (inkl. el, vatten, ränta och amortering på lån etc.)	24	403	224	51	189
Bil (skatt, reparationer, ränta och amortering på lån etc. men inte bensin och försäkring)	12	51	81	17	154
Övriga lån (inte bil- och bolån)	2	44	26	21	70
Försäkringar	18	301	183	43	182
Dagliga resor (månadskort, bensin etc.)	57	252	176	41	187
Övriga resor	18	212	106	17	48
Utemåltider	54	360	198	30	135
Livsmedel	47	404	232	51	199
Förbrukningsvaror (tvätt- och rengöringsmedel, toapapper etc.)	19	386	208	45	181
Studiematerial	57	377	215	45	192
Kåravgift och andra medlemsavgifter	47	354	211	44	180
Kläder och skor	58	359	201	37	168
Hygien (personlig)	48	386	216	42	182
Fritids-, kultur- och nöjesaktiviteter	52	335	186	28	117
Telefon, internet och tv	49	366	214	50	187
Glasögon, linser och andra funktionshjälpmedel	14	110	73	11	66
Läkare, tandläkare, medicin	24	204	136	35	126
Sällanköpsvaror (möbler, elektronik, hemtextilier etc.)	18	194	131	13	76
Tidningar, tobak, alkohol, godis, tips, presenter och husdjur	49	348	199	41	166
Sparande	25	114	95	13	88
Annat	18	65	40	5	26
Barnomsorg/underhåll	-	-	-	15	131
Barn (inte barnomsorg/underhåll)	-	-	-	36	148
Totalt antal respondenter i undersökningen	71	422	241	54	221

Tabell 3 Genomsnittlig månadsutgift (medelvärde) för dem som svarat att de har utgiften, fördelat på utgiftspost och ekonomigrupp, kronor

	Bor med föräldrar	Ensam- stående utan barn	Samman- boende utan barn	Ensam- stående med barn	Samman- boende med barn
Boende (inkl. el, vatten, ränta och amortering på lån etc.)	1 781	3 375	3 163	5 492	5 459
Bil (skatt, reparationer, ränta och amortering på lån etc. men inte bensin och försäkring)	726	757	724	979	1 184
Övriga lån (inte bil- och bolån)	4471	720	1 160	1 784	1 329
Försäkringar	334	154	232	333	643
Dagliga resor (månadskort, bensin etc.)	714	465	615	734	1 216
Övriga resor	451	406	378	331	623
Utemåltider	500	463	434	365	411
Livsmedel	483	1 452	1 579	2 661	3 029
Förbrukningsvaror (tvätt- och rengöringsmedel, toapapper etc.)	176	168	203	305	408
Studiematerial	628	478	461	553	617
Kåravgift och andra medlemsavgifter	136	112	110	167	149
Kläder och skor	543	493	517	505	473
Hygien (personlig)	203	175	171	231	191
Fritids-, kultur- och nöjesaktiviteter	455	474	442	386	420
Telefon, internet och tv	241	415	389	628	563
Glasögon, linser och andra funktionshjälpmedel	269	242	213	280	218
Läkare, tandläkare, medicin	105	161	145	261	201
Sällanköpsvaror (möbler, elektronik, hemtextilier etc.)	197	266	271	333	379
Tidningar, tobak, alkohol, godis, tips, presenter och husdjur	432	416	365	466	402
Sparande	1 061	661	798	361	839
Annat	414	467	558	452	795
Barnomsorg/underhåll	-	-	-	480	853
Barn (inte barnomsorg/underhåll)	-	-	-	756	770

1 Mycket få observationer, se tabell 2 i denna bilaga.

Tabell 4 Genomsnittlig månadsutgift (medelvärde)¹, fördelat på utgiftspost och ekonomigrupp, kronor

	Bor med föräldrar	Ensamstående utan barn	Sammanboende utan barn	Ensamstående med barn	Sammanboende med barn
Boende (inkl. el, vatten, ränta och amortering på lån etc.)	640	3 328	3 089	5 398	5 115
Bil (skatt, reparationer, ränta och amortering på lån etc. men inte bensin och försäkring)	154	98	257	382	923
Övriga lån (inte bil- och bolån)	102	68	116	1 034	576
Försäkringar	103	122	184	305	601
Dagliga resor (månadskort, bensin etc.)	631	308	481	684	1 125
Övriga resor	141	250	200	145	177
Utemåltider	428	434	382	303	319
Livsmedel	380	1 447	1 572	2 661	2 913
Förbrukningsvaror (tvätt- och rengöringsmedel, toapapper etc.)	53	164	189	299	369
Studiematerial	569	442	424	530	598
Kåravgift och andra medlemsavgifter	107	103	102	157	145
Kläder och skor	482	453	461	451	405
Hygien (personlig)	151	171	162	211	177
Fritids-, kultur- och nöjesaktiviteter	390	428	389	265	283
Telefon, internet och tv	174	380	359	628	531
Glasögon, linser och andra funktionshjälpmedel	72	76	79	93	86
Läkare, tandläkare, medicin	42	88	91	237	133
Sällanköpsvaror (möbler, elektronik, hemtextilier etc.)	63	151	177	157	171
Tidningar, tobak, alkohol, godis, tips, presenter och husdjur	338	374	322	437	345
Sparande	476	231	397	137	465
Annat	64	103	131	36	166
Barnomsorg/underhåll	-	-	-	181	601
Barn (inte barnomsorg/underhåll)	-	-	-	647	602
Summa utgifter	4 692	8 638	9 070	14 204	14 995

¹ Den genomsnittliga månadsutgiften är i denna tabell beräknad på alla som har svarat på frågan det vill säga även de som svarat 0 kronor.

² Mycket få observationer, se tabell 2 i denna bilaga.

Tabell 5 Belopp att leva på (median)¹ och andel som har inkomsten i respektive ekonomigrupp, fördelat på utgiftspost och ekonomigrupp, kronor och procent

	Bor med föräldrar	Ensamstående utan barn	Sammanboende utan barn	Ensamstående med barn	Sammanboende med barn
Studiemedel, med eller utan lån	2 696 (100)	8 000 (99)	8 000 (100)	8 610 (100)	8 500 (100)
Stipendium	650 (3)	720 (4)	1 398 (3)	0	0
Arbete	2 000 (36)	1 715 (32)	2 000 (44)	1 772 (28)	2 000 (40)
Inkomst av kapital/näringsverksamhet	800 (2)	411 (4)	200 (7)	0	4 283 (4)
Bostadsbidrag	0	800 (18)	527 (2)	2 313 (78)	1 974 (8)
Barnbidrag	0	0	0	1 098 (89)	2 000 (85)
Underhållsstöd	0	0	0	1 619 (61)	1 295 (5)
Ekonomiskt stöd från make/maka/partner/sambo/pojkvän/flickvän	0	500 (2)	2 000 (20)	1 668 (6)	6 043 (35)
Ekonomiskt stöd från föräldrar eller anhöriga	1 000 (27)	864 (27)	1 000 (18)	2 540 (11)	1 000 (5)
Lån från föräldrar eller anhöriga	0	1 500 (5)	1 733 (3)	1 454 (11)	1 394 (3)
Lån från vänner	0	1 319 (1)	291 (0)	500 (0)	1 800 (2)
Banklån, sms-lån eller liknande	0	1 000 (2)	0	1 700 (17)	7 261 (1)
Sparade medel som du använder	1 160 (27)	1 000 (31)	1 500 (25)	986 (17)	2 000 (18)
Annat	750 (3)	1 000 (2)	1 021 (1)	5 000 (0)	3 269 (2)
Totalt att leva på²	4 217 (99)	8 600 (99)	8 300 (99)	15 690 (100)	12 460 (94)

1 Medianen är beräknad på alla som har svarat att de har inkomsten. De som har svarat 0 kronor eller hoppat över frågan ingår inte.

2 Beloppen är inte kolumnsummor. De är beräknade på respondenternas egna uppgifter om totalt månadsbelopp att leva av.

Tabell 6 Öviktat antal som svarat att de har inkomsten, fördelat på utgiftspost och ekonomigrupp

	Bor med föräldrar	Ensamstående utan barn	Sammanboende utan barn	Ensamstående med barn	Sammanboende med barn
Studiemedel, med eller utan lån	71	420	240	54	220
Stipendium	2	16	5	0	2
Arbete	24	138	99	13	73
Inkomst av kapital/näringsverksamhet	1	17	17	1	10
Bostadsbidrag	0	65	4	38	14
Barnbidrag	0	0	0	39	181
Underhållsstöd	0	0	0	26	18
Försörjningsstöd	0	0	0	0	0
Ekonomiskt stöd från make/maka/partner/sambo/pojkvän/flickvän	0	8	56	3	72
Ekonomiskt stöd från föräldrar eller anhöriga	18	102	39	4	10
Lån från föräldrar eller anhöriga	0	28	8	5	7
Lån från vänner	0	7	2	1	4
Banklån, sms-lån eller liknande	0	10	0	8	5
Sparade medel som du använder	18	127	59	10	43
Annat	2	9	3	1	7
Summa att leva på	70	416	238	53	211
Totalt antal respondenter i undersökningen	71	422	241	54	221

Studeraendes utgifter

Välj svarsalternativ och tryck sedan på knappen "Nästa". Du kan också gå tillbaka och ändra dina svar med knappen "Föregående". Avsluta med knappen "Skicka". Om du inte hinner besvara enkäten vid ett tillfälle kan du trycka på "Paus" för att spara dina svar.

Enkäten som består av tio frågor vänder sig till dig som är heltidsstuderande och har studiemedel under vårterminen 2010. Om du inte tillhör denna kategori, behöver du endast besvara fråga 1 och därefter skicka in enkäten.

1) Har du studiemedel, med eller utan lån, under vårterminen 2010?

- Ja, och jag studerar på heltid
- Ja, och jag studerar på deltid
- Nej, men jag studerar på heltid
- Nej, men jag studerar på deltid
- Nej, jag studerar inte

2) Studerar du på distans?

- Nej
- Ja, delvis
- Ja, helt

3) I vilken typ av bostad bor du?

- Hyresrätt som är studentbostad
- Hyresrätt som inte är studentbostad
- Bostadsrätt
- Villa eller radhus
- Rum (inneboende)
- Annat

4) Hur bor du?

Du kan markera flera svarsalternativ.

Jag bor

- ensam (Du hoppar till fråga 6)
- med barn (Du som endast kryssar i "med barn" eller "ensam" och "med barn" hoppar till fråga 6)
- med min make/maka/partner/sambo
- med min make/maka/partner/sambo och barn
- med förälder/föräldrar eller motsvarande
- med andra studerande eller vänner
- med annan/andra än ovanstående

6) Har du ekonomiskt ansvar för barn som är yngre än 22 år?

Du kan markera flera alternativ. Skriv antalet barn med siffror i den större rutan.

- Nej
- Ja, 0-5 år, antal barn
- Ja, 6-12 år, antal barn
- Ja, 13-18 år, antal barn
- Ja, 19-21 år, antal barn

7) Vilka av nedanstående bidrag och lån från CSN har du?

Du kan markera flera svarsalternativ.

- Studiebidrag
- Tilläggsbidrag för barn
- Studielån
- Merkostnadslån
- Tilläggs lån

8) Uppskatta hur mycket pengar du har att leva på under en genomsnittlig månad då du studerar!

Fyll i det genomsnittliga beloppet med siffror i rutan intill respektive svarsalternativ. Skriv 0 på de alternativ som du inte har. Räkna sedan ihop beloppen och fyll i summan i fältet "Summa att leva på".

Studiemedel, med eller utan lån, från CSN, kr

Stipendium, kr

Arbete (lön efter skatt), kr

Inkomster av kapital och näringsverksamhet (efter skatt), kr

Bostadsbidrag, kr

Barnbidrag, kr

Underhållsstöd, kr

Försörjningsstöd, kr

Ekonomiskt stöd från make/maka/partner/sambo/pojkvän/flickvän, kr

Ekonomiskt stöd från föräldrar eller anhöriga, kr

Lån från föräldrar eller anhöriga, kr

Lån från vänner, kr

Banklån, sms-lån eller liknande för att täcka dina levnadsomkostnader, kr

Sparade medel som du använder, kr

Annat, kr

Summa att leva på (obligatoriskt svarsalternativ), kr

9) Uppskatta vilka genomsnittliga utgifter du har per månad då du studerar!

Fyll i det genomsnittliga beloppet med siffror i rutan intill respektive svarsalternativ. Skriv 0 på de utgifter som du inte har. Räkna sedan ihop beloppen och fyll i summan i fältet "Summa utgifter".

Boende (inkl. el, vatten, ränta och amortering på lån etc.), kr

Bil (skatt, reparationer, ränta och amortering på lån etc. men inte bensin och försäkring), kr

Övriga lån (inte bil- och bolån), kr

Försäkringar, kr

Dagliga resor (månadskort, bensin etc.), kr

Övriga resor, kr

Utemåltider, kr

Livsmedel, kr

Förbrukningsvaror (tvätt- och rengöringsmedel, toapapper etc.), kr

Studiematerial och kurslitteratur, kr

Kåravgift och andra medlemsavgifter, kr

Kläder och skor, kr

Hygien (personlig), kr

Barnomsorg/underhåll, kr

Utgifter för barn (inte barnomsorg/underhåll), kr

Fritids-, kultur- och nöjesaktiviteter, kr

Telefon, internet och TV, kr

Glasögon, kontaktlinser och andra funktionshjälpmedel, kr

Läkare/tandläkare/medicin, kr

Sällanköpsvaror (möbler, elektronik, hemtextilier etc.), kr

Tidningar, tobak, alkohol, godis, tips, presenter och husdjur, kr

Sparande, kr

Annat, kr

Summa utgifter (obligatoriskt svarsalternativ), kr

10) Tänk dig att du fick 1 000 kronor mer per månad, vad skulle du ha de pengarna till?

Här kan du lämna synpunkter och kommentarer! Frågor som ställs här kommer vi inte att besvara. Om du har frågor om ditt studiestöd, ring 0771-276 000 eller besök www.csn.se och skicka frågorna via e-post.

Paus

Skicka

